

ŞÜKRAN MORAL

Acı / Pain



"Bilinç, korkunç bir lanettir. Düşünüyorum, hissediyorum, acı çekiyorum..."

Craig Schwartz (John Malkovich Olmak)

Kadın, süreç içinde anımlara dahil olur, anımanın kendisi olmayı diler ama anımanın nesnesi haline getirilir. Büyümekle büyümemek, doğurmakla doğurmamak, doğmuş olmakla doğmuş olmamak arasında belgenemez gelişkiler yaşar. Bu gidip gelmeler belgenemez ama nereye ve nasıl kaydedilir? Çoktan ele geçirilmiş anılar ve bu anımsızlıklar doğuran anılarla baş etmeyeceğini düşünüyor. Nereye siğınır? Şükran Moral'in acı üzerine yaptığı performansı, belgenemez acıdan yola çıkararak onu belgelemeyi hatta imgesel olanın karanlığında ele geçirmemeyi deniyor... Gösteride yer alan yara bere içindeki beyaz hastane gömlekleri kadınlar, fallosantrik düzende yaşanan engellenmişliklerinden sallanarak arırmaya çalışıyorlar. Sonuçta çareyi yine beden bulmuyor mu? Boşlukta ruhu sallayarak, bir ileri bir geriye iterek, galerinin kendisini, anımsızlığın içinde bir siğınak kılarkar...

Son performansında acı'yı anlatmayı denedin... Bu acı'ya biraz bakmayı deneyelim mi? Aslında acı kelimesini sevmiyorum. Beni doyurmuyor. Mesela İtalyanca karşılığı olan dolore beni daha çok doyuyor.

Ama Türkçe olan acı'da duyarlılar daha çok devreye girer. İtalyanca acı bir yemeği dolore'yle değil piccante'yle anlatırsın ama Türkçe'deki acı hem dile hem de ruha gelen acıyi anlatır... Bu doğru kimbilir bu yüzden sevmiyorum belki de... Türkçe'deki acı her anlamda acı olduğu için... Bana herkes son günlerde neden biraz da mutlu işler yapmıyorsun, acıyla ilgili işler yapıyorsun, diye soruyor. Neşeli olsana biraz, diyor... Sanatçının fonksiyonu eğlendirmek midir? Hiç sanmıyorum. Sanatçının görevi izleyiciye tatlı vakitler geçirtmek değildir. Eğlenceye karşı değilim ama tatlı vakitler bekentisine karşıyım. Acı biraz da böyle bir acı...

Performanslarını, bir resim gibi en ince ayrıntısına kadar tasarladığını, çizimler yaptığı notları aldığı biliyorum. Acıyi anlatmaya nasıl hazırlanın? Gözünün önüne nasıl bir形象 geldi? Benim ruhumdaki lekeleri anlatıyor acı... Bu lekelerin üzerinde çalışılması gerekiyor yoksa bu lekeler hiç çıkmaz, kalıcı olur. Bu lekelerle mercekle baktım. Bakmak istedim. Hiç çıkmayan lekeler gördüm orada... İnsanlığın bilincinde kalan lekeleri bunlar aynı zamanda... Bu performans biraz da bunu anlatıyor... İnsan ancak kendi lekesinin farkına kendisi varır. Ruhundaki lekeleri görmek için de tabii hazırlıklı olman gereklidir. Ben hazır hissettim ve gördüm onları...

Nasıl lekelerdi bunlar? Lekelerden bir tanesi yurdumdan uzak olmakti biliyor musun? Yurdumdan yanı ruhumdan uzak olmak... Bunu ne zaman anladım? Burada yakın zamanda İstanbul'da memleketimde kendime ait bir mekan sahibi olunca anladım. Her şey o zaman göründü bana... Tüm lekeler... Yerleşik hayata geçip de hasret giderince lekeler belirdi. Ve nihayet şikayet etmeye başlayabildim. Yaralarım sarılsın istiyorum çünkü... Bu lekeler beni yoruyor onlardan kurtulmak istiyorum. Performans sırasında herkes dedi ki, biz de transa geçtik, acı çektiğim hep beraber sanki... Seyirciyle büyük uyum vardı hakikaten... Ruhuma girdiler. Performans sırasında performans yapan kızlardan bazıları ağlamış... Ben onlara ağa demedim ki... Ben rejisörüm bu anlamda... Onlara ağa demiyorum. Onlar kendileri etkileneceklerini ve ağlıyorlar....

Şimdi bu kez bir ekleyle çalıştım... Özel makyaj, kostümle... Hedef, yere oturup acı çekiyormuş gibi yapmak mıydı? Miş gibi ama... Bana göre bir performans, gerçek hayatın aynısı değildir. Bir kurgudur eninde sonunda... Burada da öyledi. Evet, benimle birlikte gösteri yapan herkes acı çekiyormuş gibi yaptı. Eğer performans dediğin tamamen gerçek hayatın aynısı olsayıdı, en büyük performans sanatçıları savaşlarda savaşanlar olurdu.

Akhıma orgazm taklıdı yapmanın orgazm olmayı sağladığı bilgisi

geldi... Taklit üzerinden gerçeğe ulaşmak, acı çeker gibi yaparak acı çeker olmak... Bu performansının bağlamı böyle anlatılabilir mi? İnan bana belki taklıdı daha güzel oluyor... Hangisi güzel hangisi çirkin bunu bilemeyez. Çağdaş sanatın dili bu... Hayatın içindeki her şeyi anlatıyor. Sınır yok burada. Bu performansta bir ekip vardı. Bir konsept vardı. Kostüm evet vardı... Özel makyaj evet o da vardı. Sahneye çıkar gibi hazırlanıldı. Yüzlere özel patlar sürüldü. Kafaya özel beyaz file başlıklar geçirildi. Beyaz gömlekler giyildi. Bir koreografi var bunun arkasında... Geneleve, akıl hastanesine, hamama girmiş bir performans sanatçısı olarak şimdi koreografi yapıyor olmanın kurguya geçmeni konuşalım mı? Gerçek olana inancın mı tükendi? Hayatım bir galerideyiz... Ben bu performansı bir galeride yaptım. Müze başka bir şey. Galeri başka bir şey... Galeride iş yaparken galeride değilim sahtekârlığı yapamazsan. Genelev işim bambaşkayıd. Ona da izleyici çağrımak mümkün değildi. Oradaki insanları izleyici olmaya zorlamıştım. O ilginçti o anlamda. Burada ise zaten galerinin bir izleyicisi var. Buraya bir iş görmek üzere gelen... Ben onlara bir iş hazırlıyorum görmeleri için... Farklı mekanlar... Farklı algılar ve koşullar. Ama sana şunu da söyleyeyim. Sanat kurgulamaktır. Sanat, montajdır. Edit etmektedir. Dziga Vertov ne der? Sinema, montajdır, der... Çok doğru söyler. Vertov'un 20. yüzyılın başındaki sinema çalışmalarını hatırla...

Hatırlatabilir misin? Dziga Vertov'un 1922 ile 1925 yılları arası çekilmiş toplam 23 adet filmden oluşan Kino Pravda diye bir serisi vardır. Bana göre görsellik tarihinde bir devrimdir. Sosyalist devrimle birlikte hızla gelişen Sovyet Rusya'nın resmini çizer bu serisinde... Bu seri, sinemada estetik ve güzellik kaygısını takmaz. Sadece gerçekleri kaydetmek ister ama nasıl? Kimi zaman kendisi çekerek kimin zaman gizli kameralaya... Evet, barlara, okullara, sokaklara yerleştirdiği gizli kameralarla bunu gerçekleştirir. Bu önemlidir çünkü neyin gerçek neyin gerçek olmadığını aslında her şeyin bir montaj olduğunu anlatır.

Şimdi bu performansında büyük bir ekranı birtakım görüntüler ve müzik de kullandı. Bu elemalara yüklediğin anımlar neler? Roma'da kadınların taşanarak öldürülmesiyle ilgili yaptığı işinde de sözlü Arapça müzik kullanmıştır. Bu sözlü müziğin anlamının ise önemli olmadığını belirtmiştir... Evet, değildi... Arapça olması yetmedi. Anlamıyor ama bize bir şeyler hatırlatıyor. Bana hatırlatıyor. Günde beş kez ezanı da dinlediğimiz zaman anlıyor muyuz? Ama neler hatırlatıyor, neler çağrıştırıyor neler... Bu kez Mevlana müziği kullandım. Ama karışık bir Mevlana müziği... İnsanın sesiyle karışmış bir müzik... Hatırlarsan Çaresizler'de Müzeyyen Senar'in on beş yaşındaki sesini kullanmışım. Bülbül Ne Gezersin Çukurova'da türküsun... Bu performansta görüntü olarak dalgalar vardı. Bu tür şelyelere çok dikkat ederim... Onlar tsunami dalgaları... Acıyi silip süpürsünler istedim...

Bana o dalgalar ve önünde kadınlar, ölümün ardındanagit çeker gibi bir ileri bir geri sallanan kadınlar, geçtiğimiz günlerde yaşadığımız sel felaketini hatırlattı. Halkalı'da, onları işe getiren servis minibüsünün fabrikanın önünde kapısının açılmasıyla suların içine dolmaşıyla boğulan 7 kadın teknik işçisini özellikle... Evet... Korkunç bir trajedi... Ben ama hep gerçekle çağdaş dünyaya ilgiliyim. Beni geçmiş masallar ilgilendirmiyor. Sürekli modernitenin problemleriyle ilgiliyim. Bunu anımsatması bu performansın sana bu yüzden... Politik bir duruş istiyor bu bir yıyla... Politik bir duruşu ama... Politik mesaj vermek değil. Bugün herkes kendince politik mesaj veriyor. Bu yeterli mi? Sanat yapmak için değil! Sallanmaya gelirse... Sallanarak çok arındığımı biliyorum. Sallanmak benim hayatmda çok önemlidir. Bir embriyo gibi içine kapanmak. Deliler de böyle embriyo gibi kapanırlar. 1997'de akıl hastanesine iş için girdiğimde bunu tespit etmiştim. Ben de sallanırmı. Kendimi teselli etmek için... Normalleşmek için sallanırmı...

Ayşegül Sönmez, Eylül 2009

"Consciousness is a terrible curse. I think. I feel. I suffer..."

Craig Schwartz in *Being John Malkovich*

In time, woman becomes part of meaning, she hopes to become meaning itself, but gets turned into the object of meaning. She experiences undocumented dilemmas between growing up or not growing up, giving birth or not giving birth, having been born or not having been born. These oscillations cannot be documented, and yet where and how are they recorded? Having difficulty in coping with already possessed moments and moments creating incoherencies, where do the female spirits take refuge? Şükran Moral's performance on pain attempts to document the undocumented pain and even to take possession of it in the darkness of the imaginary... The wounded women in the show appear in white hospital outfits, and try to purge themselves, by rocking to and fro, of the impediments they experience in phallocentric society. In the end, is it not the body that finds the solution once again? By rocking the body to and fro, forward and backward, by turning the gallery itself into a shelter within incoherency...

In your latest performance, you have attempted to express *aci* (pain)... Can we try to discuss this *aci*? Actually I don't like the word *aci*. It doesn't satisfy me. For example its Italian counterpart "dolore" is more satisfactory.

But in the Turkish *aci*, the senses are much more involved. In Italian, you would describe a hot meal by using *piccante*, not *dolore*, but the Turkish *aci* corresponds to both the pain on the tongue and the pain of the soul... That's true, and maybe that's the reason I don't like it... Because the Turkish *aci* covers pain in all the senses of the word... Recently everybody has been asking me why I don't create happier works, why I create works about pain. Why can't you be more cheerful, they say... Is the function of the artist to entertain? I definitely don't think so. It's not the duty of the artist to offer the audience a good time. I'm not against entertainment, but I am against the expectation of a good time. *Aci* here covers that kind of pain to some extent...

I know you plan your performances like a painting, worrying about the finest details, making sketches and taking notes. How did you prepare yourself to express pain? What image of it did you conjure up? Pain expresses the stains on my soul... One has to work on these stains, or else they become indelible, permanent. I looked at these stains with a magnifying glass. I wanted to. I saw indelible stains... These are, at the same time, the stains on the unconsciousness of all humanity... That's what this performance is about, to some degree... You can only become aware of your own stain. Of course, in order to be able to see the stains on your soul, you have to be prepared. I felt prepared, and indeed saw them...

What kind of stains were they? You know what? One of the stains was being away from my country. From my native land, in other words my soul.. When did I realize this? When I recently bought a place of my own here in İstanbul, in my hometown... Everything appeared to be different then... all the stains... When I settled down here and took care of all my longings, new stains appeared. So finally I was able to start complaining. Because I want my wounds to be healed... These stains wear me out, and I want to get rid of them. During the performance everybody said they were in a trance, as if feeling the pain all together... There really was this great harmony with the audience... They entered my soul. During the performance, one of the girls in it started to cry... I never told them to cry... I'm only a director in that sense... I don't tell them to cry... They feel it in their hearts and start crying of their own accord.

This time you worked with a team... Special makeup and costumes...

Was the aim to sit down on the floor and to act as if you were in pain?

As if, yes, but... For me, a performance is not exactly the same as real life. In the end, it is a construct... That's what it was here. Yes, all the people performing with me acted as if they were in pain. If what you call a performance were exactly the same thing as real life, the greatest performance artists would be troops fighting in wars.

This reminds me of the fact that faking orgasm makes it easier to have an actual one... Reaching the truth via imitation, suffering by

pretending to be suffering... Could this be a way to sum up the performance? Believe me, sometimes the imitation may be better than the real thing... We cannot know which one is beautiful or ugly. This is the language of contemporary art... It tells of everything in life. There are no limits here. We had a team in this performance. A concept. And yes, costumes... Special makeup. Everybody prepared for it as if they were going to be on stage. They applied special foundations to their faces. They put special white hair nets on their heads. They put on white outfits. There is a choreography behind all this...

As a performance artist who has been in a brothel, a mental hospital and a hamam, can you tell me a bit about turning to choreography and construction? Have you lost your faith in the real? My dear, we are in a gallery... I staged this performance in a gallery. The museum is one thing, the gallery is something else... When you are presenting a work in a gallery, you can't pretend not to be. My work in the brothel was something entirely different. And there I couldn't have an audience. I forced the people already there to be the audience. In that sense, it was interesting. But here, the gallery has its own audience. They come here to see a work... I prepare a work for them to see... Different venues mean different perceptions and conditions. But let me tell you this: art is a construct. Art is montage. It is editing. You know what Dziga Vertov says: "cinema is montage." So true. Remember Vertov's cinematic works at the turn of the 20th century...

Please remind me. Dziga Vertov has a Kino Pravda series, made up of 23 films produced between 1922 and 1925. In my opinion they constitute a revolution in visual history. In this series, Vertov paints the Soviet Russia that rapidly develops with the socialist revolution... This series does not worry about the aesthetic concerns or about beauty in cinema. It only wants to record reality, but how? At times Vertov himself goes behind the camera, and at times he uses a candid camera... Yes, he does that by placing concealed cameras in bars, schools and streets. This is important because it shows what is real and what isn't, and that everything is actually montage.

In this performance you have used images on a big screen and some music as well. What meaning do you impose upon these elements? In your work about women being stoned to death in Rome, you had used music with Arabic lyrics. And you had said the meaning of this music with lyrics was not important... That's right, it wasn't... It sufficed that the lyrics were in Arabic. We can't understand it, but it reminds us of something. It reminds me. Do we understand the call to prayer when we hear it five times a day? But it reminds us of a plethora of things... This time I used the music of Mevlana. But a mixed sort of Mevlana music... Mixed with human voices... You may remember that I had used Müzeyyen Senar's voice as a fifteen-year old in "The Helpless," singing the folk song entitled "Nightingale, Why Do You Roam Çukurova?" In this performance, waves provided the visual element. I pay great attention to such things... They are tsunami waves... I wanted them to wash away the pain...

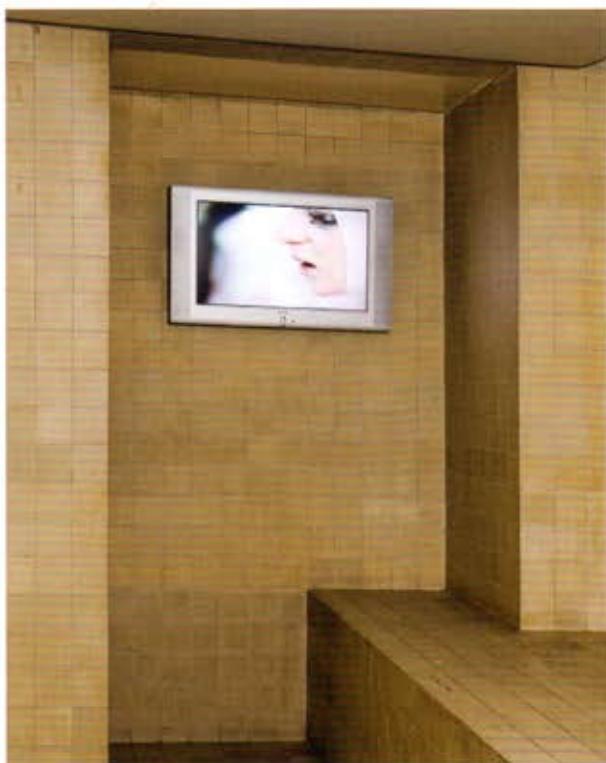
Those waves and the women rocking to and fro like lamenting the death of someone, reminded me of the recent flood disaster. Especially of the seven women, workers at a textile factory, drowning in front of the building when the doors of the service minibus bringing them to work was opened... Yes, a terrible tragedy... But I have always been interested in the contemporary world. The fairy tales of the past don't interest me. I am always interested in the problems of modernity. That's why this performance reminded you of that... It demands a political stance in that respect... But a political stance. It's not interested in giving a political message. Today everyone is giving a political message of sorts. Is that enough? Nor for making art! Now, about that rocking... I know that rocking to and fro purges me. Rocking is very important in my life. Closing up on oneself, like an embryo. Mentally disturbed people do that, too. I noticed that in 1997, when I went to a mental hospital for one of my works. I rock, too. To console myself... To become normal... Şusealı Sönmez September 2009











Fotograf: Selim Aras Bakırçılı

11 EYLÜL - 17 EKİM 2009



EYTAM CADDESİ 31A MAÇKA 34367 İSTANBUL
TEL: (0212) 240 80 23 FAKS: (0212) 234 40 51
mackasanatgalerisi@ttmail.com

MAÇKA SANAT GALERİSİ